

OŠ Spodnja Šiška DELO NA DOMU	Datum: PONEDELJEK, 4.5. 2020
Razred: 9.a/b Učna ura:	Učna snov: NAVODILA GLEDE OCENEJVANJA ZNANJA REŠITVE PREVERJANJA ZNANJA

Pozdravljen-a!

Kot že veste, morate učenci, ki v času od 1.2.2020 – 16.3. 2020 (torej v 2. ocenjevalnem obdobju) niste pridobili še nobene ocene, pridobiti najmanj eno oceno.

1. Pri zgodovini boste pridobili oceno na ta način, da boste izdelali izdelek, in sicer plakat oz. referat/seminarsko nalogo v Wordu, ki ga boste poslikali oz. seminarsko nalogo pripeli v priponko in poslali po elektronski pošti.
** Lahko izdelate tudi v obliki časovnega traku.*
2. Tema izdelka je **Slovenci v 2. polovici 20. stoletja**
3. Učenci, ki že imate oceno v 2. ocenjevalnem obdobju in želite oceno izboljšati, lahko tudi izdelate ta izdelek, ki bo ocenjen.
4. Izdelek - plakat boste poslikali oz. če bo to referat/ seminarska naloga, jo boste pripeli v priponko in ga/jo poslali po elektronski pošti **najkasneje do: 25.5.2020.**
5. Predstavite bistvene značilnosti posameznega področja, vključite **tudi slikovno** gradivo. Bodite ustvarjalni.
6. Orientirajte se glede na priložene kriterije.
7. Za vsa vprašanja in nejasnosti, ki se vam porajajo, mi prosim pišite na moj elektronski naslov:: mateja.iskra@gmail.com
8. **VIRI**
 - a) Kot glavni pisni vir uporabljaj učbenik: str. 114-133 (poglavje 120 – 122, Tujega nočemo...izpusti)
 - b) Če nimaš učbenika je dostopen na iRokusu: <https://folio.rokus-klett.si/?credit=RP9UC-prenova-2013&pages=132-133>
oz. <https://www.devetletka.net/> → gradiva → IRokus → zbirka gradiv
 - c) Uporabljaj tudi digitalni učbenik na portalu mladinske knjige: str. 161 - 171
https://www.ucimte.com/?q=interaktivni_ucbenik_prost_dostop/1000158
 - d) <http://www.muzej-nz.si/si/izobrazevanje/viri-za-ucence-in-ucitelje#casovnica>
 - e) ostali spletni viri, lahko tudi ustni viri

Področja, ki jih moraš predstaviti:

Slovenci v 2. polovici 20. stoletja

- posledice 2. svetovne vojne in položaj Slovenije v Jugoslaviji
- razvoj oblasti po 2. Svetovni vojni: političen položaj v Jugoslaviji, 1. volitve; obračun z nasprotniki
- gospodarsko stanje (racionalizacija, agrarna reforma, nacionalizacija, plansko gospodarstvo, posledice spora z informbirojem - samoupravljanje kot ; liberalistični ekonomski program v 60ih letih)
- kultura in vsakdanje življenje v 60ih in 70ih letih 20.stoletja
- zakaj je začela Jugoslavija razpadati: gospodarski zlom (zadolževanje, varčevalni ukrepi...); po Titu Tito, boj za svobodno izražanje-proti cenzuri; napetosti na Kosovu

Bodi kreativen/na, potrudi se in uspešno delo ti želim.

Dobesedne kopije besedil iz virov bom ocenila negativno.

Namig:

**Uvod seminarske naloge mora predstaviti na splošno temo, ki si jo izbral. V njem opišeš tudi, kako je naloga sestavljena. Uvod naj bo napisan tako, da bo pri bralcu vzbudil zanimanje in ga pripravil, da bo tvojo nalogo prebral. Uvod je praviloma kratek.*

***Zaključek** je tisti del, v katerem povzameš bistvene ugotovitve oz. sklepe o problemu, ki si ga opisoval.*

KRITERIJI OCENJEVANJA

1. Seminarska naloga ima ustrezno zgradbo (uvod, jedro, zaključek). 5 točk/ _____
2. Vsebina je predstavljena v celoti. 5 točk/ _____
3. Slikovni material in tekst ustrezata vsebini. 5 točk/ _____
4. Seminarska naloga je izdelana estetsko. Razvidna je učenčeva samostojnost, ustvarjalnost in inovativnost. 5 točk/ _____
5. Viri in literatura: informacije so iz različnih virov (internet + 1 pisni vir, npr. učbenik), **pravilno navedena literatura.** 1 točka/ _____

21 - 19 točk	18,5 - 15,5 točk	15 - 12,5 točk	12 - 10 točk	9,5 - 0 točk
ODLIČNO (5)	PRAV DOBRO (4)	DOBRO (3)	ZADOSTNO (2)	NEZADOSTNO (1)

45 - 59% - zd (2)
60 - 74% - db (3)
75 - 89% - pdb (4)
90 - 100% - odl (5)

Preglej si preverjanje in dodelaj odgovore, če je potrebno.

REŠITVE PREVERJANJA (april 2020)

1. Kaj označuje kratica OZN? Naštej njene naloge in 3 podorganizacije.

Organizacija združenih narodov

UNICEF – posvečena otrokom, skrbi za njihovo preživetje, zaščito in razvoj.

UNHCR - Organizacije združenih narodov, pooblaščen za zaščito in podporo beguncem, migrantom

WHO - *Svetovna zdravstvena organizacija* (angleško World Health Organization; kratica SZO ali WHO) ima vodilno vlogo na področju zdravstvenih vprašanj.

2. Ali OZN deluje bolje od Društva narodov? Pojasni svoj odgovor.

Da, ker je večina držav del organizacije-so članice, ima svojo vojsko.

3. Pojasni pojme:

ŽELEZNA ZAVESA- meja med vzhodnim in zahodnim blokom, W.Churchil je uporabil ta izraz.

HLADNA VOJNA – stanje ne miru, ne vojne, stanje napetosti, nenehnih groženj

VZHODNI BLOK – blok, ki ga je vodila SZ v času HV, in je imel komunistično ureditev

NATO – severnoatlantska vojaška organizacija, ustanovi jo Zahodni blok (v času HV)

ETNIČNO ČIŠČENJE- ubijanje , uničevanje določenega *plemena, ljudstva, naroda*: etnije

4. Kakšna je razlika med Trumanovo doktrino in Marshallovim načrtom?

Trumanova doktrina: finančna pomoč ZDA državam, ki so se želele ubraniti pred širjenjem komunizma. Za podporo protikomunističnim gibanjem po svetu.

Marshallov plan: denarna pomoč ZDA evropskim državam po 2. svetovni vojni, da so si gospodarsko opomogle.

5. Kaj je Informbiro in kdo ga ustanovi?

Je komunistični informacijski biro, povezovalna organizacija vseh komunističnih strank kjer naj bi si izmenjevali mnenja, se posvetovali, poenotili glede različnih stvari, usklajevali dejanja. V bistvu pa je bil sredstvo za širjenje moči Sovjetske zveze (SZ) v svetu in za večanje moči Sovjetske komunistične partije (SKP) ter njenega voditelja Stalina v mednarodnem komunističnem gibanju. Ustanovi ga Stalin.

6. Razloži karikaturu na desni? O katerem obdobju je govora? Kateri dve državi nastopata kot največji nasprotnici in kakšen sistem zagovarjata?

Merjenje moči (v orožju, gospodarstvu, tekma se preseli tudi v vesolje)med ZDA in SZ (Hruščov in Kennedy) v času hladne vojne. SZ zagovarja komunizem, ZDA pa kapitalizem.

7. Glavno krizno žarišče v Evropi po 2. svetovni vojni je Nemčija. Kaj SZ zgradi v Berlinu, na katera dva dela se posledično loči mesto in kdo podpira posamezni del?

Berlinski zid 1961 na pobudo Hruščova. Loči se na V in Z Berlin (V in Z blok).

8. Zakaj je bil Trst krizno žarišče? Kako so rešili ta problem?

Tržaški Slovenci so leta 1945 z demonstracijami izrazili svojo voljo, da se Trst priključi Jugoslaviji. Ker je bilo mesto za zaveznike pomembno, ga zavezniki niso hoteli prepustiti Jugoslaviji in njeni zaveznici Sovjetski zvezi.

S pogajanji so junija 1945 določili obseg spornega ozemlja med Italijo in Jugoslavijo, ki so ga poimenovali Julijska krajina.

Julijsko kraji no so razdelili na:•

cono A: pod oblast jo Zavezniške vojaške uprave,

cono B: pod oblast jo Vojaške uprave Jugoslovanske armade za Slovensko primorje, Istro in Reko.

Leta 1947 so Italija in zavezniki, med njimi tudi Jugoslavija, podpisali mirovno pogodbo, s katero je večina cone A pripadla Italiji, cona B pa Jugoslaviji. Na narodnostno meša nem in najbolj spornem ozemlju (obala Jadranskega morja od Devina do Novigrada) so ustanovili Svobodno tržaško ozemlje – STO, ki naj bi bilo nevtralno ozemlje pod nadzorom Varnostnega sveta OZN. STO nikoli ni zaživel samostojno, temveč je bilo razdeljeno na:

cono A-pod zavezniško vojaško upravo (Trst z okolico),

cono B-pod jugoslovansko upravo (Koprski in Bujski okraj). Po pogajanjih je bil 1954 sprejet **londonski memorandum**, ki je razdelil STO med Italijo in Jugoslavijo.

- Cona B in majhen del cone A sta bila priključena Jugoslaviji, cona A pa Italiji.
- Slovenija je dobila tudi izhod na morje.

Slovenija in Jugoslavija z mejo nista bili po vsem zadovoljni, saj ni potekala po narodnostni meji. Vendar pa je Italija dobila veliko manj ozemlja, kot je zahtevala na mirovni konferenci. Dokončno je bila meja potrjena s podpisom **osimskih sporazumov leta 1975**.

9. **Tujega nočemo, svojega ne damo.:** Povezujem s Tržaškim vprašanjem (kriznim žariščem med Italijo in Jugoslavijo.)

10. **Praška pomlad:** je bilo obdobje politične liberalizacije na Češkoslovaškem v času sovjetske nadvlade nad njo po drugi svetovni vojni.

destalinizacija: odpravljanje, opuščanje stalinske politike (N. Hruščov). Spremembe: reforme gospodarstva, omejene politične svoboščine, zmanjšanje nasilja nad državljani. SZ obdrži nadzor nad vzhodnim blokom.

11. **Naštej in opiši krizna žarišča po 2. svetovni vojni izven Evrope.**

Vietnamska vojna: **Vietnamska vojna 1964-69**

Po drugi svetovni vojni so se Japonci umaknili iz Indokine. V Vietnamu je nastala Demokratična republika pod vodstvom Ho Ši Minha, kljub temu pa so Francozi ponovno poskušali uveljaviti kolonialno oblast. Zaradi tega je izbruhnila vojna, ki je imela ideološko oznako boja proti komunizmu. Vietnam, je bil po 17. vzporedniku razdeljen na Severni, komunistični Vietnam (vodil ga je Ho Ši Minh) in Južni, protikomunistični Vietnam.

Francozom so z vojniki pomagale ZDA, ki pa so bili v spopadih z domačimi gverilci precej neuspešni. ZDA so zaradi bojazni širjenja komunizma v Aziji vojaško in denarno podpirale tudi vlado v Južnem Vietnamu. Od leta 1965 dalje so prevzele pobudo v vojskovanju proti

Severnemu Vietnamu. Uporabljali so najsodobnejše orožje in drugo vojaško tehniko. Bombardirali so vojaške in industrijske objekte, velikokrat pa tudi vasi in mesta. Uporabljali so tudi kemično orožje. Američani niso mogli premagati vietnamske gverilske vojske, ki ji je pomagala Sovjetska zveza in Kitajska. Vojna v Vietnamu je konec šestdesetih let v ZDA zbudila velike proteste, saj je preko medijev prišlo veliko podob trpljenja predvsem civilnega prebivalstva.

Korejska vojna: Korejska vojna je bil oborožen konflikt med Severno Korejo s podporo Kitajske in Sovjetske zveze ter Južno Korejo s podporo Združenih Narodov. Vojna se je začela 25. junija 1950 z nenadnim napadom severno korejske vojske na Južno Korejo.

Južno korejska vojska na napad ni bila pripravljena, zato se je umaknila na skrajni jug Korejskega polotoka. Tam je ostala vse dokler ji na pomoč niso priskočile ameriške enote iz bližnje Japonske in ZDA. Sledila je velika zavezniška ofenziva, v kateri so zavezniki severno korejsko vojsko potisnili na sever proti korejsko-kitajski meji. Ker so se zavezniki, novembra 1950, že nevarno približali kitajski meji, je Kitajska nepričakovano vstopila v vojno in v boj poslala milijon vojakov, ki so dobesedno preplavili zavezniške položaje. Sledil je zavezniški umik do 38. vzporednika, kjer se je fronta nato ustalila. Boji med državama so se končali 27. julija 1953 s podpisom premirja in nastankom demilitarizirane cone (DMC).

Vojna je predstavljala enega izmed vrhuncev hladne vojne in je skoraj pripeljala do uporabe jedrskega orožja. Bila pa je tudi bojišče, kjer so svetovne velesile merile svoje vojaške moči ter se tako izogibale neposrednemu spopadu med seboj, ki bi lahko pripeljal do uporabe jedrskega orožja in tretje svetovne vojne. Vojna je bila zanimiva tudi iz taktičnega vidika, saj so bili v njej uporabljeni načini bojevanja iz prve in druge svetovne vojne.

Kubanska kriza 1962

Leta 1959 vodstvo Kube prevzame Fidel Castro in Kuba postane socialistična država. Castro je revolucijo pričel že leta 1953, ko je prvič poskušal strmoglaviti režim Fulgencia Batiste. Med najbolj znanimi Castrovim sobojevniki je bil tudi Ernesto Che Guevara.

Kot otok, ki je v neposredni bližini ZDA in zaradi bojazni pred širjenjem revolucije v Latinski Amerike, Američani (CIA) organizirajo različne akcije, s katerimi skušajo strmoglaviti režim. Američani nimajo velikega uspeha zato uvedejo gospodarsko zaporo, Kuba pa zavezništvo poišče pri Sovjetski zvezi. Ta namerava na Kubi narediti vojaške oporišče. Oktobra leta 1962 je kriza dosegla vrhunec, saj so sovjetske ladje natovorjene z jedrskimi raketami plule proti Kubi. Na robu jedrskega spopada je Nikita Hruščov sporočil, da bodo umaknili rakete iz otoka, pa tudi ameriški predsednik John F. Kennedy je sporočil, da ne bodo napadli Kube. Zaradi skorajšnje napake pri posredovanju in boljšega sodelovanja med velesilama je med Washingtonom in Moskvo nastala posebna telefonska zveza – rdeči telefon.

11. Kubanska kriza je imela pomembne posledice za vpletene strani in hladno vojno.

Navedi tri najpomembnejše.

- rdeči telefon (hotline med predsednikoma SZ in ZDA)
- zaostreni odnosi so se postopoma otoplili

- upad mednarodnih napetosti
- pripeljala je do pogajanj in pogodbe o neširjenju jedrske oborožitve.

11. a Kako se je kazalo popuščanje med lokoma v zač. 70ih let?

Leta 1972 sta ZDA in SZ podpisali Sporazum o omejevanju in zamrznitvi jedrskih raketnih sistemov SALT I. HELSINKI 1973 – Konferenca o varnosti in sodelovanju → 1975 podpis listine o varnosti in sodelovanju.

b) Reforme Gorbačova: Reforme, ki so SZ povrnila svobodo in demokracijo:

- glasnost – svoboda govora
- perestrojka – reforma gospodarstva,
- demokratizacija – svobodne volitve, večstrankarski sistem.

c) Konec HV: Novembra 1990 so članice Konference o varnosti in sodelovanju v Parizu z Listino o novi Evropi razglasile konec hladne vojne. Gorbačov (SZ) in Reagan(ZDA)

12. Pazljivo preberi spodnje trditve, ki se nanašajo na dogajanje v Evropi v 80. letih. Če je trditev pravilna obkroži DA, če je napačna, obkroži NE in jo pravilno zapiši. (5)

a) V Berlinu so leta 1989 podrli berlinski zid, ki je simboliziral delitev na dve Nemčiji. **DA** **NE**

b) Leta 1985 je vodstvo partije v Sovjetski zvezi prevzel Mihail Gorbačov, ki je nadaljeval Stalinovo politiko. **DA**
NE

Ni nadaljeval s Stalinovo politiko, ampak nadaljeval z demokratizacijo: **v državo spustil poplavo demokracije, ki ji je uspelo odplakniti hladno vojno; glasnost, perestrojka**

c) Decembra 1987 sta Gorbačov in Reagan podpisala sporazum o uničenju jedrskih raket srednjega dosega.
DA **NE**

č) Spremembe, ki jih je v Sovjetski zvezi uvedel Gorbačov, so leta 1989 spodbudile spremembe v vzhodni Evropi.
DA **NE**

d) Leta 1991 je prišlo v Jugoslaviji do dogovora, da se posamezne republike osamosvojijo. **DA** **NE**
Ni prišlo do dogovora. JLA je napadla Slovenijo in Hrvaško, ker so razglasili neodvisnost.

13.

2.del

1. Kdaj je prišlo do zloma borze v New Yorku? Kako imenujemo ta dan in kaj je le-temu sledilo?

Oktobra 1929, Črni petek: zlom borze v NY; sledi svetovna gospodarska kriza.

(Večina držav je doživela višek industrijskega razvoja leta 1929. ZDA so imele rekordno proizvodnjo, rekordni investicijski vložek in rekordno količino neprodanih proizvodov, kar je sprožilo verižno reakcijo. Zaradi teh presežkov so se znižale cene, zmanjševala se je proizvodnja, zaradi tega so odpuščali delavce in zato so padale cene vrednostnim papirjem.

To se je najbolj odražalo v oktobru 1929, na t.i. 'črni petek' 25. oktobra, ko se je na Wall Streetu v New Yorku, zgodil bančni zlom in ZDA so se znašle v hudi gospodarski krizi. Kriza je zajela vse panoge gospodarstva in ves svet v naslednjih štirih letih. Najbolj je prizadela delavce, uslužbence in kmete.)

Kdo je podal smernice za rešitev gospodarske krize in katere so le-te bile?

Ameriški predsednik Roosevelt s programom New deal-Začel je z velikimi javnimi deli, stabiliziral je cene, na veliko pa so začeli izkoriščati naravne vire. Program je predvideval prenovno industrije, pomoč kmetijstvu-ugodna posojila za podjetja in kmetovalce,, socialno skrbstvo za delavce in uvedbo javnih del za brezposelne, državni nadzor nad borzo, bankami in drugimi finančnimi ustanovami.

2. Navedi glavni razliki med kapitalističnim in komunističnim gospodarstvom.

KAPITALIZEM: temelji na **zasebni lastnini**, razširitev proizvodnje in trgovine sta odvisni od **podjetnosti in interesov lastnikov**, temelj gospodarstva je **prosti trg**, ki ga oblikujeta **tekmovalnost ter zakon povpraševanja in ponudbe**. **Cene izdelkov in storitev se svobodno oblikujejo na trgu.**

KOMUNIZEM: temelji na državni lastnini, plansko gospodarstvo – razširitev proizvodnje določa država; odvisno je od političnih odločitev,

Tekmovalnost in prosti trg ne obstajata, gospodarstvo ne deluje po zakonu povpraševanja in ponudbe, zato pogosto primanjkuje živil in blaga za široko porabo.

3. Obkroži črke pred pravilnimi trditvami, ki opisujejo gospodarsko dogajanje med svetovnima vojnoma. Pravilne so tri.

a) Proizvodnja v ZDA je v dvajsetih letih 20. stoletja močno nazadovala.

b) 24. oktobra 1929 je v ZDA prišlo do zloma borze na Wall Streetu.

c) Slabo gospodarsko stanje v tridesetih letih imenujemo velika gospodarska kriza.

č) Gospodarska kriza je v mnogih evropskih državah pripeljala do politične in družbene stabilnosti.

d) Rooseveltov New Deal je ameriško gospodarsko krizo še dodatno poglobil.

e) V Nemčiji je Hitler z odločnimi ukrepi in nadzorom nad gospodarstvom uspešno odpravil krizo.

4. Zakaj je izbruhnila vojna med jugoslovanskimi narodi?

Konec 80. let so nacionalne napetosti narasle. Srbski predsednik Milošević je zahteval vodilno vlogo Srbije v Jugoslaviji. Uprli sta se HR in SLO in 1991 razglasili neodvisnost. Jugoslovanska vojska je branila celovitost države ter napadla Slovenijo in Hrvaško.

5. Kratko opiši vojno na Hrvaškem in v BIH.

Na Hrvaškem je jugoslovanska vojska podprla upor srbske manjšine, zaradi česar se je vojna zapletla in postajala vse bolj krvava. Uničena so bila mnoga naselja in življenje je izgubilo veli ko ljudi. Srbi so ob pomoči jugoslovanske vojske zasedli skoraj tretjino hrvaškega ozemlja. Leta 1992 OZN na Hrvaško poslala mirovne enote.

Razglasitvi neodvisnosti v Bosni in Hercegovini so se uprli Srbi. Ob pomoči jugoslovanske vojske so mar ca 1992 začeli krvavo vojno. V spopadih, ki so se trajali tri leta, je življenje izgubilo okoli 200.000 ljudi, 3 milijone ljudi pa je za pustilo svoje domove. Med vojno se je izvajal tudi genocid nad vsemi tremi narodi. Najbolj nasilni so bili Srbi, ki so izvajali »etnično čiščenje« nad hrvaškim in muslimanskim prebivalstvom. OZN je leta 1992 v Bosno poslala mirovne enote

6. Kaj je vsebina Deytonskega sporazuma in kdo ga je podpisal?

Novembra 1995 so v Daytonu (ZDA) predsedniki Bosne in Hercegovine (Alija Izetbegović), Srbije in Črne gore (Slobodan Milošević) ter Hrvaške (Franjo Tuđman) podpisali sporazum, ki je določil nedotakljivost bosanskih meja ter preoblikovanje države v Federacijo Bosne in Hercegovine.

7. Kakšno gospodarsko usmerjenost je izbrala Kitajska in kakšne so posledice?

1976 vodstvo prevzel Deng Xiaoping, štiri področja modernizacija, državo odprl zahodnemu kapitalizmu. Kitajska družba je postala potrošniška in zahodno usmerjena. Študentje so zahtevali tudi politične svoboščine vendar ne uspejo → Kitajska ostaja komunistična, a se hitro gospodarsko razvija.